

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 44.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 29, 1891

ԹԻԻ 35.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երեւ
Մեր Աղօթքները	273
Սերոյ Գերագոյն Աւարկան	273
«Բայց ես քեզի կ'ըսեմ, Ամենին երդում» Մի Ընկեր	274
Զօրավար Կորնտի Արհամարհանքը Դրա- մոյ Դէմ	275
Իւր Բաժինը Կատարեց	275
Հասակ Անկման	275
Զարմանալի Միջանկ	276
Զօրութիւն Լողալու Մէջ	276
Տարօրինակ Լիճ Մը	276
Թղթակցութիւնը	276
Դաստիարակութիւն	276
Թէ Ի՞նչ Տեսի Մարդուանի Ամերիկեան Վարժարաններում	277
Աղբեր	278
Հանգես Քաղաքական	279
Արժէք Դրամոյ	280

ԱՒԵՏԱՔԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար
1 1/2, վեց ամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ, կան-
խիկ, եւ հատը 30 փարա: Թղթատարի
ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ
թղթատարութեան պատկանեալ ամէն գրու-
թիւնը պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս.
Պարնըմ, Ամերիկեան Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու Կողմանէ,
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ՄԵՏՈՒՍԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐՈՒՆ-ԽՄԱԳԻՐ

ՄԵՐ ԱՂՕԹՔՆԵՐԸ

Մարդու մը կենաց նկարագիրը նո-
րա աղօթից միջոցաւ կրնանք հասկնալ
գէթ այնչափ ճշգրտութեամբ որչափ կը
հասկնանք նորա գործոց միջոցաւ: Ար-
դարեւ, մարդոց վրայ կատարեալ գա-
ղափար չենք կրնար ունենալ մինչև որ
չգիտնանք թէ նա կ'աղօթէ, եւ կամ
մինչև որ չգիտնանք այն բաները որոց
համար կ'աղօթէ: Ուղիղ է թէ «գոր-
ծերն աւելի բարձրաձայն կը խօսին քան
խօսքերը», սակայն մինչև իսկ գործերը
խաբուսիկ են: Յաճախ մեր չուզած
բաները կ'ընենք, յաճախ եւ չենք
գիտնար թէ ի՞նչ կերպիւ ընելու ենք
մեր ուզած բաները: Սակայն ո՞վ կրնայ
հասկնալ մեր թերութիւնները կամ
առաքինութիւնները, պարտութիւնները
կամ յաղթութիւնները, եթէ չգիտնայ
թէ ի՞նչպէս սիրտերը փնտրելն առջև

ցաւ կը յայտնենք մեղաց համար կամ
Նմա կ'ընծայենք մեր գործած բարեաց
արժանիքը: Մարդոց գործերը յաճախ
երկդիմի են, յաճախ հակառակ են
իրարու, եւ յաճախ անհամաձայն են
նոցա ամենէն սիրելի նպատակաց. սա-
կայն մարդոց անկեղծ աղօթքները կը
յայտնեն նոցա հոգւոց էական հանգա-
մանքները: Թերեւս ոմն կը հարկադրուի
իւր զօրութիւնն սպառել պատերազմի
դաշտից վրայ թէև իւր խորհուրդները
խաղաղութեան վրայ են: Եթէ Դաւ-
թի միայն գործոց պատմութիւնը գիտ-
նայինք, թերեւս փորձուէինք զնա նկա-
րագրել իբրեւ եռանդուն զինուոր մը որ
զինուորի մը մոլութիւններն ունի: Բայց
այս զինուորին աղօթքները կարգալով
կը համոզուինք թէ նորա խորհուրդները
բանակաց վրայ չէին, եւ թէ նորա մեծ
յանցանքներն արդիւնք էին խոտոր-
ման՝ Աստուծոյ մարդու մը շաւիղնե-
րէն: Դաւիթ նախամեծար կը համարէր
տաճար մը շինել քան թէ բանակներ
ջախջախել, եւ իւր մեծ մեղքէն ետքը
ոչ միայն գթութիւն խնդրեց երբ պա-
տիժը ծանուցուեցաւ, այլ ողբաց եւ
հառաչեց սրբութեան փափաքելով ինչ-
պէս հիւանդ մարդիկ առողջութեան
կը փափաքին: Դաւթի աղօթքները մեր
առջև կը պարզեն այն անտեսանելի առ-
պարէզը որոյ վրայ նա իւր իրական պա-
տերազմները մղեց, եւ կը յայտնեն սրբ-
բութեան եւ աստուածային հաղորդու-
թեան համար այն տենջանքները զորս
ոչ տարագրեալի մը նեղութիւնները եւ
ոչ արքայական հոգեր կրնային շիջու-
ցանել:

ՍԻՐՈՅ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԱՌԱՐԿԱՆ

Ամէն մարդու սրտին մէջ գերագոյն
տեղ մը կայ: Կայ տեղ մը որում ստու-
րակարգեալ են բոլոր միւս տեղերը:
Միակ առարկայ մը կը գրաւէ սոյն տե-
ղը: Կրնանք մեծ շահագրգռութիւն ըզ-
գալ բազմաթիւ առարկայից նկատ-
մամբ: Բազմաթիւ առարկայք կրնան
մեծ տեղ մը գրաւել մեր սիրոյ զգաց-
մանց մէջ, բայց անպատճառ միայն մէկ

առարկայ կը գրաւէ գլխաւոր կամ
բարձրագոյն տեղը: Մարդուս կեանքը
գլխաւորապէս կը նուիրուի այս առար-
կային, ինչ եւ ինի այն: Ինչպէս
կրնանք բազմաթիւ բաներ սիրել, կըր-
նանք նոյնպէս բազմաթիւ նպատակաց
հետեւիլ ջերմեռանդութեամբ, բայց
մեր կենաց մեծ նպատակն է ձեռք ձը-
գել այն բանը որոյ վրայ դրած ենք մեր
գերագոյն սէրը: Աւետարանով Աստ-
ուած մեզ կու գայ եւ իրեն ծառայելու
վարձատրութեան եւ իրեն համար կը պա-
հանջէ մեր սրտից մէջ գտնուած այդ գե-
րագոյն տեղը: Կը պահանջէ մեզմէ բարձ-
րացունել զինք մեր սիրոյ զգացմանց
գահուն վրայ եւ աշխարհային ամէն բա-
նի ստորնագոյն տեղ մը տալ: Նա թոյլ
կու տայ մեզ որ մեծ կարեւորութիւն
տանք աշխարհային բազմաթիւ իրաց:
Կրնանք բազմաթիւ բաներ սիրել, սա-
կայն աշխարհային բոլոր բաները զորս
ունինք եւ որոց արժէք կու տանք, նկա-
տելու ենք լոկ իբրեւ Աստուծոյ պար-
գենները, եւ նոցա ստորակարգ տեղ մը
միայն նուիրելու ենք մեր սրտից մէջ:
Եթէ աշխարհային իրաց նկատմամբ մեր
ունեցած սէրը չհակառակիր մեր առ-
Աստուած ունեցած գերագոյն սիրոյն,
եթէ իրօք Նմա կը նուիրենք մեր սրբ-
տից առաջին տեղը, այդ բաները մեզ
համար պիտի լինին Նորա քաղցրու-
թեան եւ ողորմութեան ապացոյցը, եւ
պիտի աւելցունեն մեր առ Նա ունե-
ցած սէրը: Երբ մեր սիրտերը բարե-
ներ վայելեն, իրենց սոյն վայելման մէջ
այդ բարեքներէն պիտի բարձրանան
առ Այն՝ որ բարեշնորհ եւ առատասիրտ
Տուին է ամենայն բարեաց: Մեր սրտից
այս մասին ունեցած գործելու եղանա-
կէն կրնանք փորձել անկեղծութիւնն
մեր առ Աստուած ունեցած սիրոյն, եւ
ընութիւնն այն սիրոյն զոր կը տածենք մեզ
համար մասնաւոր շահեկանութիւն ու-
նեցող աշխարհային իրաց նկատմամբ:
Եթէ կը զգանք թէ աշխարհային բա-
րեքներ վայելելով աւելի սէր կ'ունե-
նանք առ Աստուած, այս իրողութիւնն
ապացոյց մը կրնանք համարել թէ զնա

կը սիրենք դերագոյն և երկնային սիրով, և կրնանք նաև անուղղակի ապացոյց մը համարել զայն թէ մենք աշխարհի բարեքները կը վայելենք այնպիսի եղանակաւ որ հաճելի է Աստուծոյ: Եթէ մեր գործին նկատմամբ մեր ունեցած սէրը և մեր զբօսանքները և զուարճութիւնները կը ծառայեն աւելցունել մեր սէրն առ Աստուծոյ, կըրնանք եզրակացունել թէ Աստուծոյ հաճելի են այնոքիկ: Իսկ եթէ այս բաներուն նկատմամբ մեր ցուցած շահագործութիւնն անյարմար կ'ընէ զմեզ համառուն Աստուծոյ երկրպագուութենէն և այն ծառայութենէն որում Նա կը հրաւիրէ զմեզ, յայնժամ կրնանք եզրակացունել թէ մեր սրտից մէջ նուազ կուտանք այն դիրքը որ Նմա կը վերաբերի, եւ թէ մենք խաբուած ենք երբ կը յայտարարենք թէ մեր սրտից մէջ բարձրագոյն տեղը տուած ենք Աստուծոյ: Սակայն ինչպէս Աստուծոյ մեր սրտից մէջ դերագոյն տեղը կը պահանջէ, նոյնպէս կը պահանջէ մեզմէ որ մեր կենաց մեծ նպատակն ընենք իրեն ծառայել: Եւ եթէ իրօք մին կ'ընենք, անշուշտ կ'ընենք նաև միւսը: Մենք մեր անձը գլխաւորապէս կը նուիրենք այն առարկային որ մեր սրտից առաջին տեղը զբաւած է: Եթէ Աստուծոյ և Նմա ծառայելու վարձատրութեան կուտանք մեր սիրոյ զգացմանց դերագոյն տեղը, յայնժամ մեր դերագոյն խորհուրդը պիտի լինի հոգեւոր և յաւիտենական իրաց վրայ: Յայնժամ պիտի հաւատանք թէ մարդուս կենաց դըլխաւոր վստահան է զԱստուծոյ վառաւորել և զՍ. յայելել յաւիտեան, և մենք այս նպատակին պիտի նուիրենք զմեզ: Ուրեմն հոս աշակերտութեան փորձաքար մը ունինք: Եթէ մեր դերագոյն շահագործութիւնն է այս աշխարհի հաճոյից և զբաղմանց նկատմամբ, սոքա են ուրեմն մեզ համար դերագոյն բարին: Ուրիշ խօսքով, մեր աստուածներն են նոքա, և մենք այս բաներէն կրնանք յուսալմեր բաժինը: Եթէ մեր սիրտերը հոգեւոր բաներու վրայ դրած ենք, եթէ մեր գլխաւոր գործն ըրած ենք զԱստուծոյ վառաւորել և կորուսեալ մարդոց բարելաւութեան համար աշխատել, յայնժամ իրաւունք կ'ունենանք հաւատալու թէ մեր սրտից մէջ դերագոյն տեղը տուած ենք Աստուծոյ, և թէ Նորա շնորհքով յաւիտենական կենաց ժառանգներ ենք:

«ԲԱՅՑ ԵՍ ԶԵՁԻ Կ'ԸՍԵՄ, ԱՄԵՆԵԻՆ
ԵՐԴՈՒՄ ՄԻ ԸՆԷՔ»

[Խմբագրական]

Բարեկամ մը խնդրած է մեզմէ որ մեր Տէրով վերոյիշեալ պատուէրին վրայ դրենք: Քրիստոս ուղիղի եւ անուղիղի յոյժ ծանծաղ դադարի մը դատած էր Իւր աղբին

մէջ: Դպիրք եւ Փարիսեցիք կ'ուսուցանէին թէ ինչ ինչ արտաքին գործեր ուղիղ էին եւ այլք սխալ, սակայն ցոյց չէին տար ժողովրդեան թէ իրենց գործոց բարոյական հետեւանաց պատճառաւ էր որ Աստուծոյ կը հրամայէր այս եւ այն բաներն ընել եւ ուրիշ բաներէ հրաժարել: Դպրաց եւ Փարիսեցւոց վարդապետութեան համեմատ՝ աւանդութեամբ հաստատեալ արարողութիւն մը կատարելու մասին զանցառու գտնուել այնչափ մեծ մեղք էր որչափ կոտորել Աստուծոյ բարոյական օրէնքը: Այս սխալին դէմ խօսեցաւ Քրիստոս Լեււի վրայի Քարողին մէջ, որմէ առնուած են մեր յօդուածին խորագրին խօսքերը: Վասն որոյ, կրնանք վստահ լինել թէ այդ խօսքերը լոկ մտացածին պատուէր մը չեն արտայայտեր: Եթէ Քրիստոս կը հրամայէ մեզ, «Ամենեւին երդում մի ընէք», ուրեմն երդնուել բարոյապէս վնասակար է: Երկու ծանր չարիքներ կը ծագին երդում ընելու սովորութենէն: Առաջին չարիքն այն է որ մարդոց առ Աստուծոյ նեցած յարգանքը կը նուազի: Անկարելի է զԱստուծոյ վկայ կոչել ամէն չնչին խօսքի համար զոր կ'ընենք առեւտրոյ կամ հասարակ խօսակցութեան մէջ, առանց տկարացունելու Նորա մեծափառութեան եւ վեհութեան նկատմամբ մեր ունեցած զգացումը: Աղօթելու ժամանակ, յոտս կանգնինք կամ ծնրադրենք, յարգական դիրքով կը կենանք, եւ մեր հոգիք եւս խոնարհութիւն կը զգենուն առաջի այն էակին որ մեզմէ անհունապէս վեր է: Երբ շնորհակալութիւն կը յայտնենք անցեալ բարեաց համար կամ նոր շնորհքներ կը խնդրենք, այդու կը ճանաչենք թէ Աստուծոյ կախում ունինք, եւ զՆա կը բարձրացունենք մեր խորհրդոց մէջ: Արդարին ջերմեանք եւ աղբու աղօթքը կատարեալ վստահութիւն կ'արտայայտէ Աստուծոյ հայրական սիրոյն վրայ, բայց նաեւ լի է անով եւ պատկառանք առաջի մեծ եւ սուրբ էակին «որ յաւիտենականութեան մէջ կը բնակի»: Ուրիշ եւ ոչ մէկ դիրք վայելու է մարդուս: ԶԱստուծոյ չպաշտելու չբարձրացունել մեր սրտից մէջ մեղք է: Եւ այս մեղաց կ'առաջնորդէ Աստուծոյ անուան թեթեւ գործածութիւնը երդման մէջ:

Երդում ընելու միւս չարիքն այն է որ կը տկարացունէ մարդոց իրարու վրայ ունեցած վստահութեան զգացումը: Եթէ մարդ մը ճշմարտախօս է, ինչ հարկ կայ զԱստուծոյ վկայ կոչել: Եթէ վաճառական մը իրեւ ճշմարտախօս ճանչցուած է, իւր խօսքը բաւական է համոզելու զյաճախորդն թէ իւր ապրանքը լաւ է: Եթէ տղայ մը իրեւ ճշմարտախօս կը ճանչցուի, հայրը կը հաւատայ նմա երբ իւր վարուց նկատմամբ բան մը պատմէ: Երդում մը եւս աւելցունելը հաւատար է ըսելու, «Ապահով չէ լոկ խօսքիս վստահիլ: Պարտիս ունենալ զայն զօրացունող բան մը»: Եւ կը կարծենք թէ ընդհանրապէս պիտի տեսնուի որ երդնուել սովորութիւն ունեցող անձ մը յոյժ խղճամիտ չէ ճշմարտութիւնը խօսելու: Եթէ վաճառական մը ըսէ, «Աստուծոյ զիտէ, այսչափ վճարած եմ այս ապրանքին համար», կը կասկածինք թէ այդ անձը կը ջանայ խաբել զմեզ: Աշխարհի մեծագոյն անէծքներէն մին այն է որ մարդիկ չեն կրնար վստահիլ իրարու: Եթէ վաճառականը չջանային խաբել զկառավարութիւնն, մաքսատուրքերը ո'րչափ զիւ-

րութեամբ եւ աժանութեամբ պիտի կրնային գանձուիլ: Եթէ վաճառականը եւ գնորդը չջանային խաբել իրար, ո'րչափ ժամանակ եւ հանգստութիւն պիտի չահուէր: Եթէ ծնողը եւ զաւակունքը, արք եւ կանայք, տեարք եւ ծառայք կարող լինէին բոլորովին վստահիլ իրարու, ընտանեկան կեանքը յոյժ առաւել հեշտ եւ երջանիկ պիտի լինէր: Ինչ որ կը տկարացունէ այս փոխադարձ վստահութիւնը, բարոյական մեծ աղէտ մ'է, եւ այդ յոռի հետեւանքն ունի երդում ընելու սովորութիւնը: Մարդ երդում կ'ընէ որպէս զի հաւատ ընծայուի իւր խօսքին, սակայն տարակոյս չկայ թէ երդնուել սովորութիւնն ընդհանրապէս կը նուազեցունէ ճշմարտութեան նուիրակաւորութիւնը, եւ այսպէս պատճառ կը լինի որ մարդիկ զիւրաւ չվստահին իրարու:

Սակայն այնպէս հասկնալով եւս թէ մեր Փրկչին խօսքերն ամէն երդում կ'արգելուն: Յայտնի է թէ հասարակ խօսակցութեան մէջ գործածուած երդումը հակառակ է Նորա հրամանին. բայց նոյնը կրնանք ըսել դատարանի մէջ եղած երդման համար: Մեր Գուէյքըրը եղբարք «Այո» կը պատասխանեն եւ ամէն պարագայի ներքեւ կը մերժեն երդնուել: Անդդիոյ եւ Ամերիկայի օրէնքները կը յարգեն Գուէյքըրներու խղճին զգացումները, եւ երբ անոնցմէ ոք հանրային պաշտօնի մը մասնէ կամ դատարանի առջեւ ներկայանայ վկայութիւն տալու համար, նմա թոյլտուութիւն կը լինի ըսել, «Կը խոստանամ», փոխանակ ըսելու, «Կ'երդնում»:

Սակայն դրեթէ բոլոր քրիստոնեայք կ'ընդունին թէ ուղիղ եւ պատշաճ է երդում ընել յիշեալ պարագայից մէջ: Այս պարագայք դուռն ուրեք կը պատահին, եւ այնպիսի բացառիկ կարեւորութիւն մը ունին որ օգտակար է ունենալ վստահ եւ անսովոր բան մը որ մարդոց յիշեցունէ իրենց պարտականութիւնը: Ծարուանակ երդումներ ընողին համար դոյզն նշանակութիւն ունի այն երդումը զոր այս մասնաւոր պարագայից մէջ կ'ընէ, ճիշդ ինչպէս ալգոհոլ պարունակող ըմպելի մը իբրեւ դեղ ներդրութիւն չընել արեւոյդին վրայ: Բայց այնպիսի մարդ մը որոյ այսն այս եւ ոչ ոչ է հասարակ խօսակցութեան մէջ, եթէ խորհրդարանի անդամ ընտրուի կամ կոչուի վկայութիւն տալ այնպիսի դատի մը առթիւ որմէ կախում ունի ուրիշի մը ստացուածքը կամ նոյն իսկ կեանքը, պատշաճ է որ երդում ընէ: Այդ երդումն առ Աստուծոյ յարգանաց կորուստ չպատճառել, վասն զի երդում ընողը իւր գլուխը բանալով եւ իւր ընկերքին ծանրութիւնն զգալով՝ կը խոստանայ հաւատարիմ մնալ իւր պաշտօնին կամ ուղիղ վկայութիւն տալ: Եւ այսպիսի հանդիսաւոր երդում մը, որ յարմար պարագային կը լինի, չնուազեցունել մարդոց իրարու վրայ ունեցած վստահութիւնը: Եթէ Ծոռն Քալիֆուլի ամենայն պատկառանք խոնարհելով ձեռքը Սուրբ Մատենին վրայ կը դնէ եւ կ'ըսէ, «Կ'երդնում հաւատարիմ լինել կայսեր եւ Սահմանադրութեան»: Աստուծոյ օգնէ ինձ պահել երդումս», կամ եթէ իրեւ մարդասպան ամբաստանեալ մարդու մը դատաստանին մէջ վկայ մը կ'ըսէ, «Կ'երդնում ըսել ճշմարտութիւնը, ամբողջ ճշմարտութիւնը եւ միայն ճշմարտութիւնը», մարդիկ այդ երդմանց պատճառաւ նուազ պատրաստակամութիւն պիտի չունենան

բուժուհի, կոտորած ոսկրը վերստին կը միանայ: Ախտը եւ հիւանդութիւնը կը միտին ապաքինութեան: Յոգնած աշխատաւորը իւր քնէն կ'ելլէ կ'ազդուրուած եւ զօրացած, եւ պատրաստ՝ նոր աշխատութեան: Իմաստուն բժիշկը այս օրէնքին վրայ կը հիմնէ իւր յոյսերը: Եւ բնութեան ինքզինք բժշկելու այս ճիգը եւ միտումը կրնան մեծապէս օգնութիւն գտնել հոգածու եւ իմաստուն կենցաղէ, այնպէս որ զժբաղդ նախնիներ ունեցող մարդու մը միշտ կարելի է բարեւոյթ ծերութեան ժամանակ, եւ իւր սերունդը դնել նոյն հաճոյական շաւղին մէջ:

Այսու ամենայնիւ ինչ եւ ընենք՝ կեանքն ունի վախճան: Երբ կը հասնի անկման տարիքը, թաքուն փոփոխութիւնը կ'երթան յառաջ, որոց գագաթնակէտն է վերջին մեծ փոփոխութիւնը: Մկանունը կը կծկին, ուղեղը կը խորշոմի, շիղբ կը կոտորուանեն իրենց զգայնութիւնը եւ գործունէ կարողութիւնը, շնչերակը թերեւս կաւիճի կամ ճարպի կերպարանը կ'առնուի, սիրտը կ'անզօրանայ, արեան շրջանը կը տկարանայ, եւ ի վերջոյ կու գայ վախճանը:

Ուրեմն այս վերջին շրջանին ժամանակը պարտիմք հանդարտութիւն պահել, խոյս տալ ամէն տեսակ չափազանցութիւններէ, զգուշանալ ցրտէ, պահել աստիճան մը մտաւոր գործունէութիւն, մշակել զուարթութիւն, եւ յառաջ նայիլ յուսով:

ԶԱՐԲԱՆԱԼԻ ՄԿԱՆՈՒՆՔ

Ասկէ ոչ շատ ժամանակ առաջ ի Լոնտոն հանդէս մը ըրին զարմանալի ուժոյ տէր երկու մարդիկ, որոց մին իւր ուսոց վրայ վերցուց աւելի քան հարիւր երեսուն քաշ կշտող թնդանօթ մը, եւ միւսը վերցուց բարձրը, իւր գլխուն վրայ, իւր ընկերը որ կը կշտէ իւր հարիւր քսան քաշ: Կրնայինք յառաջ բերել ուրիշ բազում օրինակներ եւս որք հաւասարէին այս մեծագործութեանց կամ գերազանցէին զայնս:

Ի մէջ այն զօրաւոր եւ հուժկու անձանց որ երեւցած են հանրութեան մէջ, կը զըռնուին նաեւ հետազայք որոց պատմութիւնը հետաքրքրական է:

Շառլ Լուվիէ, հիւսն ի Փարիզ, մանկական խաղալիկ կը համարէր թիթեղեայ աման մը իւր մատանց շուրջ փաթեղով գլանի ձեւոյ վերածել: Անգամ մը առաւ մէկէն տարաւ քնացող գիշերապահ գինուոր մը իւր տնակով միասին, եւ թէ՛ տնակը թէ՛ գինուորը զրաւ մերձակայ գերեզմանատան ցած պատին վրայ:

Ուրիշ անձ մը որ իւր մեծ ոյժը իբրեւ զբոսանաց միջոց կը գործածէր, էր տանի մարքայի դարբին մը՝ Նըթ Քընսոն անուն: Սա մինչ կը կանգնէր շէնքի մը գեանայարկի պատահանին մէջ, իւր մէկ ձեռքով վերցուց կէս ցուլ՝ մտավածառի մը ուսէն որ կ'աշխատէր կը տքնէր անցնիլ իւր բեռնով մէկտեղ:

Օկուսթոս Ուժեղ, Սաքսոնիոյ կայսրընտիրը, անգամ մը մտաւ պայտարի խանութ մը իւր ձին պայտել տալու համար: Որպէս զի իւր հետեւորդաց ցուցնէր իւր ոյժը, քանի մը պայտեր առաւ եւ կոտրեց մի առ մի, եւ նոյն ժամանակ կը հարցնէր պայտարին թէ՛ չուէ՛ր աւելի աղէկ պայտեր: Երբ կարդն եկաւ ստակը վճարելու, կայսրընտիր Օկուսթոս շատ թանձր արծաթ դրամ մը նետեց սալին (եօթ)՝ վրայ: Պայտարն առաւ զայն եւ կոտրեց երկու կտոր ըրաւ, ըսելով, «Ներեցէք, բայց ես ձեզ

լաւ պայտ տուի, եւ կ'ակնկալեմ որ ի փոխարէն տաք լաւ դրամ»: Կայսրընտիրը տուաւ ուրիշ մը: Պայտարը կոտրեց զայն, եւ ուրիշ հինգ կամ վեց հատ եւս: Յայնժամ կայսրընտիրն ամօթահար եղած՝ տուաւ անոր գաղիական ոսկի մը, ըսելով, «Թերեւս թալէրները վատ մետաղէ չիւնուած էին, բայց այս ոսկի դրամը կը յուսամ թէ աղէկ է»:

Լուիսի Պէրթինի անուն միլանցի իտալացին նոյնպիսի մեծագործութիւն մը ըրաւ: Բաց ի ձիու պայտերէ՝ կոտրեց նաեւ մէկ մատ թանձրութեամբ գամեր:

Կրամոնի դուքսը, պաշտօնեայ Նափոլէոն Գ. ի, յաճախ կը զարմացունէր պալատական տիկինները՝ իւր ձեռաց մէջ ծոխով քսան եւհինգ ֆրանքնոց մը:

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ ԼՈՂԱԼՈՒ ՄԷՋ

Տարուան մէջ կայ երկու ժամանակ երբ ջրահեղձ մահճ յաճախ կը պատահին. դեկտեմբերին՝ երբ կը սկսի չմշկումը, եւ յուլիսին՝ երբ եկած է լողալու եղանակը: Անցեալ ձմեռ նշանաւոր եղաւ դէպքերու համար որոց մէջ տղայք ունեցան բարեբաղդութիւն ազատել իրենց ընկերակցաց կեանքերը որոց ներքեւի սառը խորտակուելով մեծ վտանգի հանդիպեցան:

Աղէկ է որ տղայք ծանօթանան ասոնց նման իրողութեանց: Նոյն ժամանակ պարտին միտք պահել թէ մարդկային էակ մը խոր ջրոյ մէջ չունի շատ աւելի մեծ ոյժ քան որչափ պէտք է իւր գլուխը ջրին երեսէն վեր պահելու համար. եւ թէ փոխանակ միոյ՝ երկու կեանքեր կը կորսուին երբ մարդ կը ջանայ ջրահեղձ լինելէ ազատել քան զինքն ծանր անձ մը, կամ այնպիսի ոք որ կը փարի իրեն եւ կ'արգելու իւր շարժումը: Զօրաւորագոյն լուղորդը չկրնար ջրոյ մէջ կրել մինչեւ կարճ հեռաւորութիւն մը՝ քանի մը լիտր աւելի ծանրութիւն: Երբ ջուրը կը մտնէ իւր բոլոր հանդերձներով, եւ թերեւս իւր ծանր կօշիկները ոտքը, եւ տասը տասներկու կտոր մետաղեայ դրամ ունենալով իւր գրպանը, զօրաւոր մարդ մը պարտի լինել եթէ կարող է շատ օգնութիւն մատակարարել ուրիշ մը:

Կը յորդորենք առողջ տղաքն եւ աղջիկները որ յօգուտ գործածեն իրենց պատեհութիւնները ո'չ միայն սորվելով լողալ՝ այլ ոյժ եւ վստահութիւն ստանալով ջրոյ մէջ: Լողալ սորվեցունող անձինք մեծաւ վայելչութեամբ կը յորդորեն իրենց աշակերտները լողանալ մերթ ընդ մերթ՝ կատարելապէս զգեստ հագած եւ ունենալով ծանր կօշիկներ իրենց ոտքը, որպէս զի կարող ըլլան գիտնալ թէ ինչ պիտի զգան ջրին մէջ այնպիսի վիճակ ունենալով, եւ թէ ինչպէս պիտի կարենան ջրին մէջ հանել իրենց հանդերձները: Այսպէս ծանրաբեռնեալ ոք որ ջուրը կը մխրձի, պիտի ստանայ գաղափար մը թէ ո'րչափ օգնութիւն կարող պիտի լինի մատակարարել ջրահեղձ լինելու վտանգի մէջ գտնուող անձի մը:

Աղէկ է շատ մտնել ջուրը, եւ այս մասնաւոր պարագային մէջ կայ հետաքրքրաշարժ տարբերութիւն մը այս եւ այն անձին մէջտեղ: Ըստ երեւութին հաւասար առողջ ջուրիւն ունեցող երկու եղբարց մին կրնայ ամէն օր ջուրը մտնել լողանալու, եւ օգուտ քաղել, մինչ միւսին լաւագոյն է հրաժարիլ ջրէն, բաց ի տաք օրերէն, եւ չմնալ հոն աւելի քան տասնեւհինգ վայր-

կեան: Ասոր, ինչպէս նաեւ ամէն մարմնամարզական աշխատութեանց մէջ եռանդը սլարտի ամօքուիլ խոհանրութեամբ:

ՏԱՐՈՐԻՆԱԿ ԼԻՃ ՄԸ

Տնահէ՛ւ՝ Մէկէլի յօդուածադրաց մին կը խօսի Իռլանտայի մէկ տարօրինակ լճին վրայ, որոյ ջուրը ունին գօրութիւն քարացունելու որ եւ իցէ գոյացութիւն որ կը գրուի անոր մէջ, Հարկաւ կը հասկցուի թէ քարացումը չէ գոյացութիւն մը արդեամբ քարի դարձունել, այլ՝ ջրոյ մէջ հալած քարի նիւթը նստելով անոր ծակտեաց մէջ, հոն կը կարծրանայ: Քարը կը շինուի քարացեալ գոյացութեան կաղապարին վրայ՝ ինչպէս կ'ընեն ձուլիչը կաղապարին մէջ հեղանիւթ լեցունելով:

Անգղիական ընկերութիւն մը, որ հանրածանօթ է իւր կտորաց գործարանին համար, լսեց այս լճին վրայ եւ խնայ զրկեց մարդ մը քննել զայն: Մարդն ընտրեց կարծր փայտից քանի մը կտորներ, եւ անոնց ծանրութիւններ կցելով ձգեց լճին մէջ եւ անոնց տեղը նշան դրաւ փոքրիկ խաւսխանիչներու միջոցաւ: Երկու շաբաթէն ետ դարձաւ եւ առաւ երկու կտոր, զորս գտաւ մասամբ քարացած: Երկու շաբաթ եւս յետոյ միւսներն առաւ, եւ անա կարծր փայտին մէն մի կտորը գայլախաղի չափ կարծրացած էր, եւ բոլորովին քարացած:

Այնուհետեւ ընկերութիւնը փորձեր կատարեց այլ եւ այլ աստիճան քարացեալ փայտից վրայ, եւ գտաւ որ անսովոր գերազանց յատկութեամբ ածելոյ յետաններ (պէլէ՛ Լաշ) հնար էր չինել անոնցմէ: Ընկերութեան այս յետանք համբաւաւոր են զարդիս. բայց ածելի սրող բազմութենէն կարի սակաւք տեղեկութիւն ունին թէ այդ քարը չէ ուրիշ բան՝ բայց եթէ փայտ քարացեալ քանի մը շաբաթոց մէջ միայն իռլանտական լճաց մեծագոյնին մէջ:

Ինչ ինչ հին պատմութեանց մէջ կը գրանուին ակնարկութիւնք «կարծր փայտեղէն քարի» զոր վաղեմի Իռլանտացիք կ'առնուին Լոխ Նէայի յատակէն՝ չինելու համար գեղարդ եւ նետից գլուխներ: Եւ թէ՛ պէտ արդի Իռլանտացիք տեղեակ չեն իրենց մեծ լճին այս օգտակար մասնաւոր յատկութեան, բայց ասկէ տասն տասնեւհինգ դարեր առաջ ապրող Իռլանտացիք լաւ գիտէին զայդ եւ յօգուտ կը գործածէին: Ի Տըպլին, Թրինիթի Գոլէճի թանգարանին մէջ, կարելի է տեսնել այդ գեղարդներէն եւ նետից գլուխներէն որ չինուած են դարեր յառաջ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԴԱՍՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նուազ խնդիրներ այնքան նիւթ են եղած մեր հրապարակագրաց զրչաց որքան կըրթական խնդիրն: Եւ, ապաքէն, ո'ր խնդիր պարտի առաւել շահագրգռել մտքերն, գրաւել կարող մտաց խորին ու լուրջ հետազոտութիւններն, եթէ ոչ դաստիարակութիւնն պատանեաց: Ո'ր խնդիր այնքան սերտիւ կապակցեալ է մարդկային երջանկութեան, այդ կենսական խնդրոյ, հետ, որքան դաստիարակութիւնն: Այո՛, արժանի է որ այն դրաւէ աշխատալի ժամերն զօրեղ հանճարաց, արժանի է որ մամուլն, այդ Արգոսն հարիւրաչեայ, դիտէ զայն ու

ընդ միշտ հակէ նորա վրայ, արժանի է որ հոգի իմացականութիւնը բաղձին այս ժայռին, որպէս զի հոսին անտի երջանկութեան ջինջ վտականի ոռոգել զսիրտ մարդկութեան:

Զարմանալի չէ, սակայն, որ այսքան յաճախ մեր խոկմանց ու հետազոտութեանց նիւթ եղող խնդրոյ մը նկատմամբ թիւր դադարներ տաժողը բազում են ի մեզ: Զարմանալի չէ որ մեր հրապարակագիրք իւրեանց տաղանդն կը գործածեն յաւէտ ի գովեստ դաստիարակութեան եւ ի հռչակումն այն օգտից զորս կ'ընծայէ այն առ ընկերութիւն: Յոյժ առաւել օգտաւետ պիտի լինէր, եթէ սոյն խնդրոյ վերայ գրող անձնիւր գրադէտ, փոխանակ գեղահիւս այլ սնամէջ գովեստներ չուայելու, փոխանակ երեւակայութեան թռիչներն պարզելու, դրէր նորա վրայ առաւել գիտական կերպիւ, տայր մեզ իւր լուրջ խոկմանց արդիւնքն մի պարզ այլ հաճելի ոճով, գծէր գործնական միջոցներ նորա յառաջացման ի նպատակարար գգուշաւոր լինել պարտի այնպիսին, զի յայսմ մասին փոքրագոյն սըխալմունք մեծագոյն վնասուց աղբիւր կարեն լինել: Իւր բոլոր կարողութեանց միացեալ գործութիւնն ողջոյն՝ կեդրոնացունելու է սոյն խնդրոյ վերայ, զի յոյժ փափուկ է այն. ապագայի բարձրացումն կամ անկումն յայնմանէ կախեալ է: Այսպիսի էական խնդրոյ մի վերայ գրելու յաւակնութիւնն չունիմ, եւ ոչ մտադիր եմ սոյն օրինակ ծանր պատասխանատուութիւն մը ստանձնել: Այլ կարողագոյն գրիչներու թողով զայդ՝ կը փափաքիմ միայն մատնանիչ ընել մի քանին այն սխալ ու վնասաբեր սովորոյթներէ ոյք մուտ են գտած յազգային վարժարանս, կը փափաքիմ Գորգեան այս գծուարակնձիւն հանգոյցին մի քանի կապերն լուծել, թելադրել ինչ ինչ միջոցներ որք կրնան թերեւս օգնել յառաջացման, դաստիարակութեան, միանգամայն հաճելի ընծայել զայն մանկանց:

Առաջին վնասաբեր սովորոյթն որ մեծ տպաւորութիւն է գործած մտաց վերայ, է գարոյցի մը ուսուցիչներն որոշելու եղանակն: Ուսուցիչի մը արժանաւորութիւնն որոշող երկու էական յատկանիշներն են իւր կարողութիւն եւ կարգիւ: Սակայն այս մասին որքան պարտադանց կը գտնուին վարիչք մեր վարժարանաց: Բազում ուսուցիչք ի պաշտօն կը հրաւիրուին զի այս ինչ երեսփոխանին ազգականն կամ նորա թեւարկութեան ներքեւ են. այլք՝ զի զայս հաճեցունելու, աւելի ճշդիւ՝ շողորթութելու, ընդթիւնն ունին. ուրիշներ՝ զի նուազ ամսաթոշակաւ գոհ կը լինին: Երբ այսպիսի պարագայներ կը ներգործեն ուսուցիչի մը որոշման, երբ արժանաւոր, ճշմարիտ տաղանդի տէր ուսուցիչն կ'անարգեմք, չեմք գնահատեր նորա արժանիք, կը թողումք որ նորա կարողութիւններ ժանգոտին ի յուսահատութեան, երբ անուս, տըգէտ անձինք անարժանաբար կը ստանձնեն դաստիարակութեան սրբազան գործն, ինչ կրնամք յուսալ մեր դպրոցներէն: Կրնամք զմեզ քաղաքակրթեալ ժողովուրդ մի համարիլ. կրնամք պարծիլ թէ հոգածու եմք ապագայի բարեկաւութեան, մինչ սոյնպիսիք թոյլատրեալ են ստանձնել մեր սիրելի փոքրիկ մանկանց բարոյականի, հանճարի ու առողջութեան վարգազման գործն. մեր մանկանց՝ ոյք պիտի լինին մի օր պաշտպանք մեր ազգին գրականութեան, ուս-

ման ու գիտութեան. մեր մանկանց՝ ոյք պիտի լինին պարծանքն ու նեցուկ իւրեանց ծերունադարչ ծնողաց. մեր մանկանց՝ ոյք աւանդ պիտի տամք մեր յիշատակն, մեր իղձերն, մեր ինչքն, մեր կեանքն իսկ:

Իրաւամբ կ'ըսէ անգղիացի նշանաւոր հեղինակն Կոլտսմիթհ. «Ընկերութեան մէջ չեմ գիտեր առաւել օգտակար, առաւել պատուաբեր անդամ մի քան ուսուցիչն. միանգամայն չեմ ճանչեր անդամ մի այնքան անարգեալ, այնքան յոռի վարձատրեալ որքան ուսուցիչն... Կը վարձատրեմք զմեզ հրահանգողներ, ուստի զլանալով եմք կենաց պիտոյքն գէթ հայթայթել նոցա՝ ոյք կը դաստիարակեն զմանկունս մեր: Ընկերութեան մէջ մի անդամ պարտի վարձատրուիլ իւր օգտակարութեան համեմատութեամբ, եւ կը համարձակիմ ըսել թէ ուսուցիչն կղերքնեւ դատաւորէն աւելի օգտակար է ընկերութեան, քանի որ մանկունք առաւել հրահանգաց կը կարօտին քան իւրեանց ծնողք:»

Դպրոցաց տնօրինութիւնք զանցառու կը գտնուին մանաւանդ ուսուցչաց Կարգիւն ի նկատ առնուլ պարտականութեան մէջ: Ուսուցիչ մի որքան եւ գիտուն լինի, տակաւին անյարմար է դաստիարակ լինել եթէ չունի բարձր ու մաքուր մի նկարագիր: Մենք չեմք խրկեր մեր սիրեցեալ զաւակներն ի դպրոց, որպէս զի սոսկ ուսանին մի քանի գիտութիւններ կամ ստանան գործնական աշխարհի մէջ յաղորդու էական ուսումներ միայն: Ո՛չ, յոյժ առաւել գերադանց նպատակներ ունիմք ի միտս: Մեր բարձրագոյն փափաքն է տեսնել զնոսա ընտիր ընտիր բարեմասնութեամբք գեղադարձեալ, տեսնել նոցա հոգեկան ու մտային կարողութեանց փթթիլն գեղաբողբոջ, տեսնել ազնիւ գգացումներ ի սիրտս, վեր խորհուրդներ ի միտս նոցա: Կը բաղձամք մանաւանդ մեք որ սորվին նոքա զիւրեանց պարտականութիւն առ Աստուած եւ առ ընկեր արարածս, որ մարդկութիւնն ողջոյն կրնն ի սիրտս իւրեանց, ուսանին վերադասել ճշմարիտն ստոյն, գեղեցիկն՝ ազգիւն, հոգիւն՝ մարմնոյն: Ի մի բան կը բաղձամք ջերմազինս որ լինին նոքա ճշմարիտ յայտնութեան նշանակութիւնն դաստիարակութեան:

Սակայն ստիպուած եմ ցաւ ի սիրտ ըսել թէ ծնողական այս նուիրական իրաւունքը, բաղձանքն ու իղձ կը բռնաբարին յաճախ: Երբ կը տեսնեմ դժման, անբարոյական մի անձ, որ բազմած յաթոռ ուսուցչութեան որպէս Պղոտոն ժանտ կը սարսեցունէ հէգ մանկիկն, երբ կը տեսնեմ գիւնեմով, հայհոյիչ, սաախօս մի անձ — չեմ համարձակիր ուսուցիչ անունը տալու — որ հարիւրաւոր անմահ հողիներու կ'առաջնորդէ, երբ կը տեսնեմ խեղճ անմեղ մանուկներն, այդ անգին գոհարներն, նետուած այսպիսի խօզերու առջեւ — ներքէ, ընթերցող, այս բացատրութեան — ճմուռելու ոտնակոխ, երբ կը տեսնեմ այսպիսի բարբառոս, վայրի գայլեր, անհօր ու տկար գառնուկներու հօտին մէջ, ինքզինքս ի գոփսս փոխադրեալ կը կարծեմ, սեւ սեւ տեսիլներ կը պարզին յաչս իմ: Եւ կը խորհիմ տխրագին: Այս է դպրոց կոչեցեալ վայրն նուիրական, հոս պիտի կրթուին մեր զաւակներ. ա՛ստ յաճախելով նոցա սրտի ու հոգւոյ հեշտաբոյր ծաղիկներ պիտի բողբոջին շնորհաբեղ: Այս անձինքն են որ պիտի պսակեն մեր զաւակաց նկատմամբ տա-

ծած մեր վեհ իղձեր... Այո, այս անձինքն են. մեր ուսուցիչներն են նոքա: Ամօթ մեզ: Է՞ր այս յիմարութիւն: Է՞ր այս անձնասպանութիւն: Ընդէ՞ր թոյլ տալ այդ սեւ հոգիներու որ ապականեն մաքուր սրտերն մեր զաւակաց, ընդէ՞ր պատուել զնոսա, տալ նոցա գոհացուցիչ ամսաթոշակ, մինչ կը թողումք որ մաքուր նկարագրի տէր ուսուցիչն անարգեալ ու լքեալ տքնի մթին խրճիթի մը անկիւնն, մինչ բարձր հողի տէր ուսուցիչն պատառտուն քուրջերով ծածկեալ ծաղր ու ծանակ կը լինի ամէն օր, մինչ իսկական արժանեաց տէր ուսուցիչն գոհ կը լինի եթէ կարենայ իւր զուգնաքեալ օրապահիկն իսկ ճարել: Իցի՛ւ թէ ամէն ոք զգայր այս յոռի ընթացից ծանր հետեւանքն եւ ի սէր իւր զաւակաց, ի սէր մարդկութեան, ի սէր Աստուծոյ ջանայր ըստ իւր կարի այս յոյժ կործանիչ ընթացքի վերջ տալ, ջանայր «այրել ինչ որ կը պաշտէր եւ պաշտել ինչ որ կ'այրէր»:»

(Շարունակելի)

Ատանա ՄԻՔԱՅԷԼ Խ. ՄԵՆԱՍԵԱՆ

ԹԷ ԻՆՉ՝ ՏԵՍԻՄԱՐԱՌԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐՄԱՐԱՆԵՐՈՒՄ(*)

Ի վաղուց փափաքում էի ներկայ լինել Թուրքիոյ գոլէճներին ու եւ է միոյն ամապերջի հանդիսից եւ ըննութեանց. հոսկ ուրեմն զայդ բարեբաղդութիւն վայելեցի ի Մարդուան ուղեւորութեան մը առթիւ:

Յուլիս 9ին (ն. Տ.) սկսան ամերիկեան երկսեռ հաստատութեանց հանդիսաւոր հարցաքննութիւնք: Հանդիսականք ժամանակէն առաջ գրաւած լինելով իւրեանց տեղերը՝ գոհունակութեամբ լսում էին ուսանողաց անսխալ պատասխանները, եւ միշտ փոփոխում էին դասարանները նորագոյն եւ իւրեանց ուշոյն գրաւիչ առարկաներ ունկնդրելոյ: Առ ուսանողս ուղղեալ գրաւոր եւ բերանացի հարցմունք ոչ միայն կարող չէին չիոթել զնոսա, այլ յայտ առնէին նոցա անգուլ աշխատութիւնները՝ զորս կատարել էին միամեայ ժամանակամիջոցում, զցայգ եւ զցերեկ: Յուլիս 11ին, շաբաթ երեկոյ, օրիորդաց վարժարանում նուազի եւ արտասանութեանց հանդէս մը տեղի ունեցաւ որոյ երկար աշխատութեան արդիւնք լինելն ակներեւ էր: Յուլիս 12ին, երեկոյեան ի ժամ 7½ ըստ Եւրոպացւոց, Պատ. Տր. Հէրիք, Գոլէճին վերադասուցը, անգղիերէն լեզուաւ առ չըջանաւարտ պարոնս ուղղեալ վերջին քարոզը խօսեցաւ բնաբան առնելով Ա. Թադ. Ժէ. 40 համարը, եւ ցուցուց փոքր զօրութեանց ազգեցութիւնը: Քարոզիչը յոյժ ազդու բանիւք պարզեց երկու հակակոդմերը, բարին ու վատն. Քարոզէն ետքը 13 ընթացաւարտից խօսելու ժամանակ տրուեցաւ, որք հայերէն, յունարէն, անգղիերէն եւ թուրքերէն բարբառով համառօտաբար յայտնեցին ապագայում գործադրելի բարի որոշումներ, հայցելով ազօթք ու խրատ:

Յուլիս 13ի առաւօտ, ի ժամ 8, հանդիսականք հաւաքուել էին օրիորդաց վարժարանում՝ զիտելոյ նոցա մարմնամարզութիւն, զոր ի ձայն երգեհոնի կատարում էին յոյժ կանոնաւոր գործածելով ձեռք, օղակ, երկդիւղակ (dumb-bell) եւ մէկ ու կէս միթր երկարութեամբ փայտեր: Եթէ

(*) Երկու շաբաթ առաջ հրատարակեցիք Անթուրիա Գոլէճի ամսվերջի հանդիսի նկարագրութիւնը, սակայն աւելորդ չեմք համարել հրատարակել նաեւ ներկայ նամակը: ԽԲ. Ա.Է.

սոյն մարմնամարդ շարունակուէր մինչեւ երեկոյ, չեմ կարծեր թէ դժգոհութեան նշան մը ցոյց տրուէր: Ծնորհակալութեամբ մեկնեցաւ բազմութիւնը՝ ներկայանալոյ Գոյէճում կատարելի հանդիսին, յորում մրցանակներ տրուեցան Անգղիերենի հնչման, Թուրքերենի, Երկրաչափութեան եւ Ճարտարախօսութեան համար, եւ յորում կարգացուեցան նաեւ ուսանողաց բարոց, դասուց եւ ճշգրտահոգութեան միջին թիւը: Միջին թիւը եթէ 70 է վար լինի, աշակերտն չկարէ կարգ փոխել: Նոյն օր, ի ժամ 1, բազմութիւնը խոնկալ էր օրհորդաց վարժարանում՝ ունկնդրելոյ չըջանաւարտ 6 օրհորդների ճառից: Պատ. Սմիթի նախագահում էր հանդիսին: Օրհորդը բարձրանալով ի բեմը ընթերցան շարադրութիւններ հետեւեալ կարգաւ եւ նշանակեալ նիւթոց վրայ. — Օր. Եւնիկէ Սարգիսեան, Պարթև-Քան աստուծոյ օգնական (Հայ.). Օր. Նուրիճա Ճիւլէյկեան, Բնական ֆիզիոլոգի (Անգլ.). Օր. Չարուհի Մկրտիչեան, Անհատական (Հայ.). Օր. Թադուհի Բարսեղեան, Երբեք չեմ Պատ. (անգլ. արտասանութիւն). Օր. Արմաւենի Փէյնիլիսեմեղեան, Կենսական ֆիզիոլոգի (Հայ.). Օր. Լուսիա Պապասինեան, Երբեք չեմ (Անգլ.): Այս վերջին օրհորդը կարգաց նաեւ կարգի ճառն: Յետոյ յիշեալ օրհորդը Պատ. նախագահէն յոսկայս ընդունեցին իւրեանց վկայականները, եւ երգեցին իւրեանց կարգի երգն որով վերջացաւ իւրեանց գործ: Ի հանդիսականաց մի քանի անձինք ի բեմը ելնելով շնորհակալութիւն յայտնեցին առ ամերիկեան բազմօգուտ Պորտ Ընկերութիւն եւ առ վարժուհիս, եւ ապա դարձաւ աւելի արդիւնաշատ լինելոյ վասն քաջալեր եւս կարգացին առ նոսա, եւ ապա վերջացաւ հանդէսն:

Յուլիս 14ի առաւօտ, ի ժամ 9½, Գոյէճի սրահում հանդիսականաց խոնկալ բազմութիւն մը խոնկալ է: Բեղմնաւոր Անաթոլիա Գոյէճի հինգերորդ ընծիւղն 13 օգոստէս պատու կը նուիրէ երկրին. սրահն կը զդրդի ծափաձայնութեամբը երբ ընթացաւարտ պարոնայք դռնէն մտնելով խոնարհաբար դիմում են իւրեանց սեփական տեղերը: Վերատեսչին եւ պատուելի ուսուցչաց հրճուանք փորձառուք միայն կարեն պատմել: Պատ. վերատեսուչն զիւր ընթացաւարտ սաներն յականէ անուանէ կոչում էր ի բեմը, որը հետագայ կարգաւ ներկայանալով պերճաբանութեամբ ասում էին իւրեանց իմաստալից ճառերը. — Տիար Կ. Ատանալեան կեսարացի, Նեֆուսի Եւրոպայի (Թուրք.). Տիար Վ. Ալթունեան ամասիացի, Ուղեղն եւ Երբեք չեմ (Հայ.). Տիար Մ. Արսլանեան կեսարացի, Կամ, Կերպարն Եւրոպայի (Անգլ.). Տիար Գ. Չաքարեան օրտուցի, Տէրութեան յարաբերութեան ընդ աշխարհութեան (Գաղ.). Բիրիոս Ե. Բոնսթանթինիսիս նիկիացի, Պարթև-Քան Երբեք չեմ (Անգլ.). Տիար Յ. Ֆէրմանեան հաճիգիւղի, Գերբութեան Եւրոպայի (Հայ.). Տիար Ե. Իգնատիոսեան զմիւսնիացի, Լոյս (Անգլ.). Տիար Վ. Ճինիչեան զմիւսնիացի, Վկայութեան Երբեք չեմ (Հայ.). Տիար Թ. Գոնաչեան զափուգայացի, Ճշմարտութեան Երբեք չեմ (Հայ.). Տիար Բ. Գուդուսազօղլու Կ. պոլսեցի, Արտաճառքի Երբեք չեմ (Անգլ.): Աստ ընդմիջեցաւ հանդէսն զի կարապետն աւել-

տեց Սեբաստիոյ կուսակալ Վսեմ: Մէմտուս պէյի դալուստն: Ուստի Գոյէճի երգիչ խումբն, մի քանի ուսուցչաց եւ հանդիսականաց ընկերակցութեամբ, դիմաւորութեան երթալով ընդունեց զնա Հաֆսէ քայլերդը երգելով: Մնացեալ հանդիսականք յոսկայս ծափահարելով եւ վերատեսչի առաջնորդութեամբ երկիցս «Փատիլ չանըմզ պին եաշա» զոչելով ողջունեցին յարգամեծար հիւրն, որ պիտի նախագահէր հանդիսին եւ որում ընկերացած էին նաեւ Գեր. Եղիշէ վարդապետ Այվազեան, տեղւոյն Գայմագամն եւ այլ երեւելի մարդիկ: Գոյէճի Թուրքերենի ուսուցիչ Տիար Յ. Յակոբեան ներկայանալով առաջի կուսականին բարձր ոճով եւ ընտիր բանիւք Վեհ. Սուլթանի լծանկաղին կենաց բարեմաղթութիւններ կարգալէ զինի բարի գալուստ մաղթեց Ն. Վսեմութեան: Վսեմ. կուսակալի հաւանութեամբ ներկայացաւ ընթացաւարտ կարգն Բարոյական Գիտութեան քննութիւն տալու: Որոշ պատասխանիք գոհացուցին զնախագահն որ զրկելով զնոսա իւրեանց տեղերը հանդէսն շարունակեց: Տիար Մ. Բիւրքեան եղկատուցի խօսեցաւ թուրքերէն լեզուաւ՝ նիւթ ունենալով Գարուս յարաբերութեան Եւրոպայի Բիրիոս Ի. Բոնսթանթին Եւրոպայի խօսեցաւ յունարէն լեզուաւ՝ նիւթ ունենալով Մարգարիտ Եւրոպայի Բիրիոս Ի. Բոնսթանթին կեսարացի Վեհ. Սուլթան Ապտ իւր Համիտ Բ. Կայսեր օգտաշատ կենաց աղօթներ մատուցանելէ զինի թուրք բարբառով՝ նաեւ խօսեցաւ իւր ճառն որոյ նիւթն էր Մարգարիտ Եւրոպայի Բիրիոս Ի. Բոնսթանթին: Բիրիոս Ի. Բոնսթանթին կարգի ճառն արտասանեց եւ Տիար Կ. Ատանալեան կարգի նուէրն ձօնեց Գոյէճին: Նուէրն էր հսկայ թանգարան մի շարժական, որոյ գագաթան վերայ անդդիւրէն լեզուաւ եւ ոսկի տառերով գրուած էր կարգի նշանաբան, Արտիստիկ (Virtue thy glory): Գեր. Եղիշէ վարդապետի առաջարկով Տիար Յ. Ֆէրմանեան վերստին արտասանեց իւր հայերէն ճառն: Վերատեսուչն խնդրեց կուսակալին զի բարեհաճի բաշխել վկայականներն եթէ արժանաւոր համարէ չըջանաւարտ աշակերտները: Նա եւս հաւանելով իւրաքանչիւրին իւր իսկ ձեռամբ տուաւ վկայականները: Ապա Գեր. Եղիշէ վարդապետ Այվազեան իւր ճարտար եւ ազդու բանիւք ողջունեց Անաթոլիան Փարոնս գիտութեան եւ խրատեց չըջանաւարտները որ լինին օգտակար անձինք սփռելով գիտութեան լոյսն աղէտ եւ աղջամղջային մտաց մէջ, քաջալերեց նաեւ միսիոնարները, ուսուցիչները եւ ուսանողները: Երբ հանդէսը վերջացաւ, Վսեմ. կուսակալն եւ միւս մեծապատիւ հիւրք առաջնորդութեամբ օրհորդաց վարժարանը, զիտեցին նոցա մարմնամարդութիւնը եւ ձեռագործները, որք ընդ հանդիսին անմոռանալի յիշատակ մը թողուցին իւրեանց մտաց վերայ, եւ զո՞հ սրտով բաժնուեցան:

Ամասիա
17 օգոստ. 1891

ԱՂԴԵՐ

Մտերս պիտի հրատարակուին 1892 տարւոյ կիրակնօրեայ զարոնքի զատագիրքերը թէ՛ հայերէն եւ թէ՛ հայատառ թուրքերէն: Ինչպէս անցեալ տարիներ

նոյնպէս այս տարի՝ կիրակնօրեայ դասերուն ժամանակ վերատեսչի եւ աշակերտաց փոփոխակի ըսելիք Սուրբ Գրոց համարները «Հրահանգ» անուամբ աւելցուած են դասագրոց մէջ: Որպէս զի այս դասագիրքերը ժամանակին զրկուին ուղղորդութեան, կը խնդրուի որ եկեղեցեաց եւ զարոնքաց կողմանէ որչափ կարելի է շուտով լուր յղուի առ Մ. Փիթ, յԱմէրիգան իման, Կ. պոլիս, թէ անոնցմէ քանիւն հատի պէտք ունին:

Հաթակաղմ իւրաքանչիւր օրինակի գինն է 2 դահ., իսկ թղթակաղմինը՝ 1½ դահ.:

ԱՂԶԱՆՅ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՒԼԷՑ ՅԻՍԿԻՍԱՐ

Գոյէճիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 3/15ին: Տեղեկութեանց համար պարտ է զիմել առ Տնօրէնութիւն, Միս Փաթրիք, յԻսկիւտար: Տնօրէնութեան ուղղեալ նամակներ պարտին յղուիլ յԱմէրիգան իման, Կ. պոլիս:

ՀԱՅՈՒՇԵԱՑ ԲԱՐՁՐ ՎԱՐՄԱՐԱՆ ՅԱՍԱԲԱՐ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի ըստ Հատ. սեպտ. 8ին, երեքշաբթի օր: Տարեկան թոշակն է 8½ օսմ. ոսկի, որոյ 3½ ոսկին պարտի վճարուիլ Ա. չըջանի սկիզբը, 3 ոսկին Բ. չըջանի սկիզբը, եւ 2 ոսկին Գ. չըջանի սկիզբը:

Ոչ մէկ աշակերտուհի կրնայ վարժարանին մէջ մնալ այն ժամանակէն աւելի որոյ համար վճարած է կանխաւ:

Դաշնակի համար տարեկան 3 ոսկեոյ, եւ երգեհոնի համար 1½ ոսկեոյ յաւելուածաւ գումար մը կը պահանջուի:

Նոր աշակերտուհի լինել փափաքողներ փութով լուր տալու են, զի իրենց յապաղում կրնայ պատճառ լինել իրենց առաջարկութեան չընդունուելուն:

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պարտ է զիմել առ Տնօրէնութիւն, Միս Շէլտըն, յԱտաբազար, կամ առ Պ. Երուանդ Ա. Ճէճիգեան, յԱմէրիգան իման, Կ. պոլիս:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐՄԱՐԱՆ Ի ՊԱՐՏԻՋԱԿ

Վարժարանիս նոր տարեշրջանը կը սկսի սեպտ. 3ին (Ն. Տ.), հինգշաբթի օր:

Տարեկան թոշակն է, զիւրթոթիկներու համար, 13 ոսկի օսմ., որ կը վճարուի հետեւեալ կերպիւ. — 5 ոսկի Ա. չըջանի սկիզբն, սեպտեմբեր ամսոյ մէջ. 5 ոսկի Բ. չըջանի սկիզբն, յունուար ամսոյ մէջ, եւ 3 ոսկի Գ. չըջանի սկիզբն, ապրիլ ամսոյ մէջ:

Վճարման սոյն կանոնն ի գործ կը դրուի ճշդէ: Երբ աշակերտ մը կը յետաձգէ իւր վճարումներն, չկրնար մնալ վարժարանիս մէջ:

Կը խնդրուի այն ծնողքներէն որոց զաւակներն պիտի աշակերտին մեր վարժարանին մէջ, որ իրենց զաւակաց հետ բաւական ձերմակեղէն եւ հանգերձեղէն զըրկեն, թէ՛ մաքրութեան եւ թէ՛ վայելչութեան համար:

Աւելի տեղեկութեանց համար կրնայ զիմելու առ Մեծ. Յովհաննէս աղա Գոնտայեան, յԱմէրիգան իման, Կ. պոլիս, կամ առ Փոխ-Տնօրէնութիւնն, ի Պարտիգակ:

Պարտիգակ Փոխ-Տնօրէն
5 օգոստ. 1891

ԱՐՄԵՆԱԿ Տ. ՅԱՆՈՐԵԱՆ

Կ. պոլսոյ Երիտ. Բիրիտ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը Պայտըլ Հառուսի մատարան մէջ, ժամը 8ին, ըստ Թուրքաց:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Օգոստ. 17 ըստ Յուն., և օգոստ. 29 ըստ Լատ., 1891

ԳԱՂԱԿԱՆ ՆԱԽԱՏՈՐՄԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆ ԶԱՆԳՂԻԱ

Գաղիոյ նաւատորմին ի Ռուսիա ուղեւորելէն առաջ կարգադրութիւն եղած էր որ այդ մարտանաւը Ռուսիայէ վերադառնալու ժամանակ այցելեն նաեւ Անգղիա։ Այս կարգադրութիւնը յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ ի դրուի հանուած է։ Անցեալ չորեքշաբթի օր գաղիական նաւատորմը հասաւ Օսպորնի ծոցը, Ուայթ կղզւոյն առջեւ, եւ մինչեւ երեքշաբթի օր, յորում գաղիական մարտանաւը մեկնեցան, այդ մարտանաւուց սպայք եւ նաւաստիք վայելցին կարգ մը խրախճանութիւններ, որք նոցա այցելութեան անկեղծ ուրախութիւն յառաջ բերելուն նշանները լինելով հանդերձ կը պատրաստէին զնոսա հանգիստ եւ հանգարտութիւն վայելել երբ այդ հանդէսները վերջանային։ Հինգշաբթի օր անգղիացի եւ գաղիացի սպայք պաշտօնական այցելութիւններ փոխանակեցին. ապա ծովակալ Ժէրվէ եւ իւր նաւախումբին զլխաւոր սպաներէն 14 անձինք ցամաք ելան եւ ընդունուեցան Վիքթորիա թագուհւոյն կողմէ, որ նոյն երեկոյն հացկերոյթ մը առաւ իրենց ի պատիւ։ Ուրբաթ օր թագուհին աչքէ անցուց գաղիական եւ անգղիական միացեալ նաւախումբերուն մարտանաւերը, որք համախմբուած էին ի Սոլէնթ, Բրիտանական Ջրանցին մէկ նեղ ճիւղն ընդ մէջ Անգղիոյ եւ Ուայթ կղզւոյն։ Մէկ գծի վրայ շարուած էին գաղիական 8 մարտանաւք յորս կային առաւել քան 2,000 նաւաստիք, եւ ուրիշ գծի մը վրայ շարուած էին անգղիական 17 մարտանաւք իրենց իւր 6,000 նաւաստիք։ Ուրբաթ երեկոյ գաղիացի բարձրաստիճան սպայք հացկերոյթի հրաւիրուեցան անգղիացի ծովակալ Լորտ Բլէնլիւ-եմի կողմէ, իսկ ստորակարգ սպայից ճաշ մը տրուեցաւ նաւային վարժարանին մէջ, եւ ճաշն աւարտելէ ետքը բոլորն ի միասին ներկայ դստուեցան Փորթսմաութի քաղաքապետական շէնքին մէջ տրուած պարահանդիսին։ Գաղիական նաւատորմին այցելութեան առթիւ եղած խրախճանութեանց շքեղագոյններն էին այն հացկերոյթը զոր Փորթսմաութի քաղաքապետը շաբաթ օր տուաւ ի պատիւ գաղիացի սպայից, եւ այն ճաշը զոր յիշեալ քաղաքը տուաւ երեքշաբթի օր գաղիական մարտանաւուց 1,000 նաւաստեաց։

Լրագիրք կը յիշեն թէ Վիքթորիա թագուհին մինչեւ վերջը ոտքի վրայ կանգնած էր երբ Մարշալքը կը նուագուէր, նաեւ կը հրատարակեն ուրիշ լուրեր որք կը ցուցնեն թէ գաղիացի հիւրը որչափ սիրալիր ընդունելութիւն գտած են յԱնգղիա։ Սակայն այս այցելութեան մանրամասն պարագաներէն աւելի կարեւորութիւն ունի անոր քաղաքական նշանակութիւնը, եւ զայս կրնանք լաւագոյն կերպիւ ցուցնել քաղաքական ընելով եւրոպական թերթերէ։

Գաղիական թագաւորը կը գրէ. «Սոյն բարեկամական արտայայտութեանց կարեւորութիւնը կը կայանայ յայնմ որ հոգ կը տարուի անխորհուրդ չափազանցութիւններէ խոյս տալու։ Անգղիական բոլոր զլխաւոր օրաթերթք կը յայտաբարեն որ օգտակար եւ շահաւէտ է ցոյց տալ թէ պատերազմի պատճառ չկայ ընդ մէջ Գա-

ղիոյ եւ Անգղիոյ, թէ երկուքն երկիրք կը բաղձան խաղաղութեամբ եւ ներդաշնակութեամբ ապրիլ իրարու հետ, եւ թէ նոցա ոչ մին կը տածէ այնպիսի նպատակներ կամ ստորագրած է այնպիսի պայմանագրութիւններ որք զինք թշնամական դիրքի մէջ դնեն հանդէպ իւր դրացոյն։» Նոյն թերթը կը յարէ. «Գաղիոյ համար գաղիական նաւատորմին ի Փորթսմաութի այցելութիւնը բնական լրացուցիչ եւ պարզ մեկնութիւնն է Քրոնշթատի առաւել եռանդուն ցոյցերուն։ Հանրապետութիւնը կը հաւաստէ իւր դիտաւորութեանց կատարեալ խաղաղական նկարագիրը։ Գաղիա բնականապէս գոհունակութիւն զգացած լինելով որ շահուց եւ համակրութեանց նոյնութեան վրայ հիմնեալ համաձայնութիւն մը կընքուած եւ ծանուցուած է փայլուն ցոյցերով ամբողջ աշխարհի առջեւ, կը հրատարակէ որ այս համաձայնութիւնը ուղղեալ չէ ոեւէ երկրի դէմ, թէ ո եւ է կերպիւ չափամանաբար Գաղիոյ խաղաղասիրական դործողութեանց ազատ ասպարէզը։»

Փէ անուն ուրիշ գաղիական թերթ մը կը գրէ. «Ծովակալ Ժէրվէ, իւր սպայք եւ նաւաստիք մեր լաւագոյն թարգմաններն են անգղիացուց մօտ յանուն մեր վստահացունելու զնոսա թէ մենք եւս փոխադարձաբար կը զգանք յարգանաց, խորին մեծարանաց եւ բարեացակամութեան այն զգացումները որք այսպիսի սիրալիր եւ ազդու եղանակաւ կ'արտայայտուին առ մեզ։» Մինչեւ իսկ Ջոր. Պուլանօէ յարմար դատած է յանդիմանել իւր կուսակիցները որք ընդդիմացած էին գաղիական նաւատորմին յԱնգղիա այցելութեան։

Ռուս լրագիրք կը գրեն թէ գաղիացի այցելուաց եղած արտասովոր պատիւները պարզ ապացոյց մը կ'ընծայեն թէ Մեծն Բրիտանիա լրջօրէն մտադրած է Գաղիոյ եւ Ռուսիոյ հետ միանալ եւրոպական խաղաղութեան պահպանման հասարակաց նպատակին համար, փոխանակ, ինչպէս վերջերս կը վախճուէր, յարելու երբեակ Դաշնակցութեան, որ ուստական տեսակետէ գաղտնի լաւաղութեան կը սպառնայ։ Յիշեալ լրագիրք կը յաւելուն նաեւ թէ այս տեսութեամբ գաղիական նաւատորմին ի Փորթսմաութի այցելութիւնը կը թուի զօրացունել, փոխանակ տկարացունելու, նոյն նաւատորմին ի Քրոնշթատ այցելութեան արդիւնքները։

Միւս լրագիրք կը քաղենք հետագայ հաւանածները. «Այս երկրին ժողովուրդը վաղը ջերմ համակրութեան եւ անկեղծ բարեկամութեան զգացմամբ պիտի ողջունէ Ժէրվէ ծովակալին հրամանատարութեան ներքեւ գտնուող գաղիական հիւսիսի նաւախումբին գալուստն յանգղիական ջուրս։ Միջազգային սոյն հաճելի դէպքին համար պարտական ենք յոյժ պատշաճաւոր թելադրութեանն Վիքթորիա թագուհւոյն, որ միշտ կ'անձկայ առաւել ամրապնդել բարեկամական կապերն ընդ մէջ իւր երկրին եւ ուրիշ զօրաւոր պետութեանց, որպէս զի զօրացունի միաբանութեան զգացումներն ընդ մէջ դրացի պետութեանց, եւ եւրոպական խաղաղութեան հիմն առաւել ամրանայ։ Սակայն մասնաւոր պատճառներ կան գաղիական նաւատորմին բացառիկ կերպիւ սիրալիր ընդունելութիւն մը ընելու։ Անգղիա եւ Գաղիա զիրար յարգել ստոված են պատուաւորապէս մղուած բաղ-

մաթիւ ցամաքային եւ նաւային ճակատամարտերու մէջ, եւ փոխադարձ յաղթութեան ու պարտութեան յիշատակը իւրաքանչիւր կողմը հաւասարապէս կը լեցունէ հիացմամբ եւ բարեացակամութեամբ այն մարդոց սերնդոց նկատմամբ որք այսչափ քաջութեամբ կոուեցան առաջնութեան դրից համար։ Բարեազդեալար այդ յիշատակը հին գիպաց կը վերաբերի. առաւել քան 75 տարիներ անցած են յորմէ հետէ գաղիացի եւ անգղիացի նաւաստիք իրարու հետ գործ ունեցան ոչ իբրեւ բարեկամ եւ ընկեր։ Եւ ներքի ու բանաւոր է յուսալ թէ նուազ մոտեմութեամբ վարուելու դժկամակութիւնը երկուց ժողովրդոց այնչափ բնական եղած է որ դժուար է երեւակայել այնպիսի պարագաներ որք կարող լինին փոփոխել կամ վերցունել այդ դժկամակութիւնը։ Գիտենք թէ մեր հայրենակցաց զգացումը կ'արտայայտենք երբ կ'ըսենք թէ նոքա եռանդեամբ եւ անկեղծութեամբ կը բաղձան յաւիտեանս խաղաղութեամբ ապրիլ իրենց մօտագոյն ամենէն ձեռներէց եւ ամենէն ուշագրաւ դրացոյն հետ։»

Ներկայ շահեկան պատեհութեամբ պէտք չէ մոռնալ որ երեք քառորդ դարէ ի վեր Անգղիա մէկ անգամ միայն պատերազմի բռնուած է մեծ տէրութեան մը հետ եւ այդ անգամին գաղիացի զօրքեր անգղիացի զօրաց հետ քով քովի պատերազմեցան, եւ անգղիական մարտանաւեր գաղիական մարտանաւուց հետ դործեցին, նոյն թշնամոյն դէմ կոուեցան եւ նոյն դաբնեօք պսակուեցան։ Փափաք չունինք աշխարհի ո եւ է մէկ անկիւնը թշնամական դործողութեամբ զբաղեալ լինել։ Սակայն եթէ ճակատագիրը մեր վրայ դնէ այդ անհաճոյ պարտականութիւնը, ոչինչ այնքան պիտի հաշտեցունէ զմեզ այդպիսի պարագայի մը հետ քան այն գիտակցութիւնը թէ անգամ մը եւս կը վայելենք գաղիացի նաւաստեաց գործակցութիւնը։ Նոյն ժամանակ երկու ազգերը պատեհութիւն ունին իրենք իրենց հարցնել թէ ինչ հաւանականութիւն կայ որ իրենցմէ ո եւ է մին օգտուի միւսին թշնամութիւն ընելով եւ նորա շահու աղբիւրներուն հետամուտ լինելով։»

«Չենք կրնար դաշնակցիլ այնպիսի կառավարութեանց կամ ազգաց հետ որք ծածկաբար կը դաշնակցին իրենց դրացեաց դէմ, եւ եթէ երեք ո եւ է դաւ նիւթուի ընդդէմ Գաղիոյ, Գաղիացիք կրնան վստահ լինել թէ Անգղիա պիտի չմասնակցի այդ դաւին։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գերմանիոյ Թրիր քաղաքին Սբ. Պատմութեան ի ցոյց դրուեցաւ օգոստ. 20ին։ Պապական կոնդակը, որ այս մասին հարկ եղած թոյլտուութիւնը չնորհած էր, կ'ըսէ որ նուիրական պատմութեանը կրնայ մինչեւ երկու ամիս ի ցոյց դրուած մնալ, սակայն կը կարծուի թէ Թրիրի Բորում եւ պիսկոպոսը վեց շաբաթը բաւ պիտի համարի։ Երբ դեռ սոյն պատմութեան ի ցոյց դրուած չէր, 1½ միլիոն ուխտաւորք զլուսաւորութիւն յայտնած էին զայն տեսնել երթալու, եւ կը կարծուի թէ ուխտաւորաց թիւը պիտի հասնի առաւել քան 2 միլիոնի։ Բորում եպիսկոպոս կ'ըսէ որ թէեւ եկեղեցւոյ դէմ յանցանք է խնդրոյ ենթարկել մասունքներու ընդհանրապէս տրուած յարգանքն, սակայն ամէն մարդ

ազատ է իւր դադարաւորը կազմել մասնաւոր մասունքի մը հարադատութեան նկատմամբ Բաղմաթիւ կղերականաց կարծիքն այն է թէ պատմութեան նոյնութիւնը երկրորդական կարեւորութիւն ունի քանի որ այդ պատմութեանը կրնայ գործածուիլ ժողովրդեան բարեպաշտական զգացումները գրգռելու: Յեւրոպայ կան քանի մը ուրիշ եկեղեցիք որք կ'ըսեն թէ իրենք ունին Սբ. Պատմութեանը, եւ կ'ըսուի թէ այդ եկեղեցիք բողոքած են Թրիթի պատմութեան ի ցոյց դրուելուն դէմ: Ի մասնաւորի Գաղիոյ Արժանթէօյ քաղաքին մէջ կայ պատմութեան մը որոյ համար այդ քաղաքին բնակիչք կ'ըսեն թէ մեր Տէրոջ հագածն է: Ոմանք այս իրարու հակառակ կարծիքները կը հաշտեցունեն ըսելով թէ Արժանթէօյի պատմութեան այն է զոր մեր Տէրը կը հագնէր Իւր տղայութեան ժամանակ, եւ Թրիթի պատմութեան այն է որոյ վրայ հոռմայեցի զինուորք վիճակ ձգեցին խաչելութեան ժամանակ: Սակայն ի Թրիթի աւանդութիւն մը եւս կայ թէ այն պատմութեանը զոր Յիսուսի մայրը կարած էր իւր որդւոյն համար նորա տղայութեան ժամանակ, հրաշիւք տակաւ առ տակաւ կը մեծնար ցորչալի Յիսուս եւս կ'աճէր հասակաւ, եւ այս էր այն նոյն պատմութեանը զոր Յիսուս հագած էր խաչելութենէն անմիջապէս առաջ:

Ուխտաւորաց շնորհելի թողութեան նկատմամբ գրուած կոնդակը կը կրէ օգոստ. 9 թուականը, եւ ստորագրուած է Լեւոնիսովքի կարդինալին կողմէ: Այս կոնդակով Քրիստոս մեղաց համար կը շնորհուի կատարեալ թողութիւն եւ ներողութիւն, զոր կրնան ստանալ երկու սեռէն Քրիստոսի այն բոլոր հաւատացողները որք զղջմամբ խոտորված են իրենց մեղքերը եւ Սբ. Հաղորդութիւնն ընդունած են, որք ջերմեռանդութեամբ կ'աղօթեն որպէս զի քրիստոնեայ իշխանաց մէջ խաղաղութիւն տիրէ, սուտ վարդապետութիւնք ջնջուին, մեղաւորք դարձի դան, մեր Մայրը, Եկեղեցին, բարձրանայ, եւ որք մեր Տէր եւ Փրկիչ Յիսուս Քրիստոսի Սբ. Պատմութեան ի ցոյց դրուած ժամանակին մէջ — որոյ տեւողութիւնը կրնայ որոշուիլ եւ երկարիլ ըստ որոշման Եպիսկոպոսին եւ որ երկու ամիսէն աւելի չկրնար լինիլ — կ'այցելեն Թրիթի մայր եկեղեցին իրենց ուղած մէկ օրը: Այն հաւատացելոց որք գէթ զղջացեալ սրտիւ կ'այցելեն յիշեալ եկեղեցին Սբ. Պատմութեան ի ցոյց դրուած աւուրց օրէ միոյն մէջ եւ անդ կ'աղօթեն ինչպէս պատուիրուած է ի վեր անդ, պիտի շնորհուին եօթն տարիներն այն պատժոյն որ նոցա վրայ դրուած է կամ որո՞ւմ ուրիշ կերպիւ պարտական են ըստ Եկեղեցւոյ սովորութեանց: Մեղաց կամ մեղաց պատժոց այս բոլոր ներողութիւնները միջնորդութեամբ կրնան փոխանցուիլ այն հաւատացելոց հոգիներուն որք այս կեանքէս մեկնած են Աստուծոյ կամօք:»

—Գերմանիոյ կայսրը եւ Սաքսոնիոյ թագաւորը մտադիր են ներկայ գտնուիլ աւստրիական զօրաց ռազմափորձերուն որք գալ շաբթու պիտի սկսին:

Վերջերս յԱւստրիա կատարուած կեղծ պաշարման մը միջոցին փորձուեցան ինչ ինչ նոր հնարքներ, որոց մէջ կար պաշարեալ քաղաքը պաշտպանելու համար թելէ կազմած մը: Կ'ըսուի թէ այս կազմածն այնչափ զօրաւոր եղեկութեան ունի

թեամբ լեցուած էր որ եթէ մարդ մը այնմ զալչելու լինէր, կը մեռնէր:

—Վարկարայդոյ օգոստ. 23 թուականաւ հետագայն կը հեռագրուի Նիւ Երքէ: Պալմաչետա նախագահին եւ Խորհրդարանականաց զօրքերը կատարի կոխ մը կը մղեն Վալիարայդոյի մօտ: Առաջին ճակատամարտը տեղի ունեցաւ ի Բանքրէտ, Աքոնքակուայի բերանին մօտ: Այս առաջին յարձակման մէջ Պալմաչետա նախագահին զօրքերը պարտութիւն կրեցին, որք սակայն յամառ ընդդիմութենէ մը ետքը միայն յետո նահանջեցին կանոնաւոր կարգով: Կոխն ամբողջ օրը տեւեց: Կը հաշուուի թէ երկու կողմէն կոռոզ 20,000 անձանց 3,000ն սպանուեցան կամ վիրաւորուեցան: Կոխը երեք օրէ ի վեր կը շարունակէ առանց որոշ արդեանց:

—Ռուսական Նալայե Վլէֆթ թերթը կը ծանուցանէ թէ պետական խորհուրդն այժմ նկատողութեան առած է ծրագիր մը որոյ նպատակն է օտարազգեաց ի Ռուսիա հաստատուելուն սահմաններ դնել: Օտարազգիք պիտի չկրնան հաստատուիլ քաղաքներէն դուրս, եւ երկիր կամ տուններ ունենալ կամ վարձել: Քանի մը նահանգաց մէջ, մասնաւորապէս ի Վոլինիա, այս ծրագիր պիտի գործադրուի արդէն հաստատուած օտարազգեաց համար: Սոցա կալուածները պիտի վաճառուին, եւ իրենք պիտի զրկուին իրենց ծննդավայրերը:

—Անգղիական Թիւրքիս շոգեհաւը վերջերս Իռլանտայի Գուինսթաուն քաղաքէն մինչեւ Նիւ Երքի նաւահանգիստը եղած հեռաւորութիւնը կտրեց 5 օրուան, 6 ժամու եւ 31 վայրկեանի մէջ: Այս է ամենէն արագ ուղեւորութիւնը զոր ցարդ շոգեհաւ մը ըրած է Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջտեղ: Ամբողջ ուղեւորութեան համար շոգեհաւուն միջին արագութիւնը եղած է մէկ ժամու մէջ 23 1/2 մղոն կամ 54 քիլոմետր:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունաց պատրիարք Տ. Դիոնեսիոս Ե. երեքշաբթի առաւօտ մեռաւ Ֆէնէրի պատրիարքարանին մէջ: Հանգուցեալը 1820 ապրիլ 20 ին ծնած էր յԱդրիանուպոլիս: Պատրիարքարանին մէջ զանազան եկեղեցական պաշտօններ վարելէ ետքը Կրետէի մետրապոլիտ ընտրուեցաւ 1854ին եւ այդ պաշտօնը վարեց 11 տարի: Ապա Տիմոթէքայի եւ Նիկիոյ մետրապոլիտութեան պաշտօնները վարեց եւ երկու անգամ Ադրիանուպոլսոյ մետրապոլիտ եղաւ: Հանգուցեալը 1887 փետր. 4ին պատրիարք ընտրուելով մայրաքաղաքս հրաւիրուեցաւ Ադրիանուպոլսէ ուր կը պաշտօնավարէր իբրեւ մետրապոլիտ: Բաւական տարիներ առաջ արդէն նա վարած էր պատրիարքական փոխանորդի պաշտօնը:

Ըստ սովորութեան՝ հանդուցելոյն մարմինը եկեղեցական հանդերձներով զգեստաւորեցին եւ պատրիարքական աթոռին վրայ բազմեցուցին, եւ հասարակութեան թոյլ տրուեցաւ նորա աջը համբուրել: Յուդարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ հինգշաբթի օր:

—Ի Հալէպ հնտախտէ պատահած մահուց թիւը նուազած է այժմ, սակայն համաճարակը նահանգին շատ կողմերը տարածուած է այնպէս որ անկարելի է օրական մահուց թիւը ճշգրտութեամբ տալ: Հնտախտի դէպքեր պատահած են յԱյնթապ եւ յԵրեսիս: Համա-

ճարակը Եփրատ գետէն անցնելով կը յառաջանայ դէպ ի Տիգրանակերտ:

—Կ. պոլսոյ պարսկական նորընտիր դեսպան Միրզա Էսատուլլահ խան մայրաքաղաքս հասաւ շաբաթ օր:

—Ումուրճայի ազարակին տնօրէն Մ. տը Բէյմոն, որ ժամանակ մը առաջ աւազակաց կողմէ լեռը հանուած էր, երեքշաբթի օր ազատ արձակուեցաւ: Աւազակաց վճարուած է իրենց նշանակած տուգանաց գումարը որ 5,000 օսմ. ոսկի էր: Թուրք լրագիրք կը գրեն թէ այս աւազակը Գալիթան Աթանասի խումբին չէն վերաբերիր:

—Գահիրէէ կը ծանուցուի առ Թալէթ թերթի մէջ գտնուող եգիպտական Կալիթէ-Նայի կայանին առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ եղած է վերջին տասնեակինդ աւուրց մէջ եւ թէ հնտախտին Եգիպտոս անցնելու վտանգն անհետացած կը համարուի:

—Յուլիս (Հ. Տ.) ամսոյ մէջ 929 մահեր պատահած են ի Կ. պոլիս: Մեռնող անձանց 519ը Մահմետական էին (246 արք եւ 273 կանայք), 362ը՝ Քրիստոնեայ (201 արք եւ 161 կանայք), 48ը՝ Հրեայ (18 արք եւ 30 կանայք): Քառասուն անձինք ծաղկախտի զոհ գացած են:

—Օսմանեան ծխախոտի Բէթիի օգոստ. 12ին վերջացող ամսոյն հասոյթք 181,000 ոսկւոյ հասած են, մինչ անցեալ տարւոյ նոյն ժամանակամիջոցի հասոյթք 164,000 ոսկի էին:

—Կայսերական պալատան հրամանատար Ղազի Օսման փաշա շաբաթ օր Սպարապետի Դուռը դնաց եւ իւր նոր պաշտօնին գլուխն անցաւ իբրեւ Սպարապետ: Ինչպէս այսպիսի ժամանակներ սովորութիւն է՝ Նորին Վսեմութիւնն սանդուխին վարի կողմն ընդունուեցաւ Սպարապետի Դրան բարձրաստիճան պաշտօնէից կողմէ, որք իւր յատուկ սենեակին առաջնորդեցին զնա: Օսման փաշա համառօտ ուղերձ մը ըրաւ ներկայից, եւ յետոյ նոցա շնորհաւորութիւններն ընդունեց: Նորին Վսեմութիւն իւր պաշտօնատեղին մնաց մինչեւ երեկոյ:

—Կառավարութիւնը 54,000 ոսկւոյ դնած է Աքրահամ փաշայի ազարակն ի Պէյքըզ եւ տիպար ազարակի պիտի վերածէ զայն:

—Թուրք լրագիր մը հետագայ անհաւանական պատմութիւնը կ'ընէ: Արջ մը երեւցած է Քէօթահիոյ մօտ գիւղի մը մէջ եւ արջառոց մեծ կոտորած գործած է: Քանի մը օր առաջ այս գազանը յարձակեցաւ կնոջ մը վրայ որ մանուկ մը ունէր իւր բազկաց մէջ եւ գիւղին եղբրքը գտնուող աղբիւր մը գացած էր ջուր բերելու համար: Կենդանին բռնեց մանուկը եւ աղբիւրին քով եղող աւաղանին մէջ մխեց զնա: Մայրն ի ջուր ջանաց ազատել իւր զուակը, զոր արջը հեղձամահ ըրաւ: Իբր 200 զինեալ գիւղացիք այժմ կը հալածեն այս կենդանին:

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄՈՅ			
Օգոստոս 17/29, 1891			
Գոնսորիտէ	20 3	Բուր. Երկ. բաժին	66
Պարտուց յարգարման թղթադրամ (Թասֆիյէ Ե Տիւյուն Գայմէսի) 17		Թասֆիլթը Գամ. 77 8	
ԴՐԱՄՔ: Օսմ. ոսկին 100			
Մէճիտիյէ	107 37	Ռուսիոյ բոլ	89 25
Մէթալիք	100	Նարուէոն	87 27
Պէշլիք	101 20	Գրեմից	51 10
Արթըրք	103	Անգլ. ոսկի	110 2
Մանէթ թղթադրամ 9 12			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՒ ՊՅՈՅԱՆ
Ֆինանսները Եփրոսը, Ամերիկացի խան